

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра бізнесу та управління персоналом

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Інтелектуальна власність та захист авторських прав

обов'язкова

Освітньо-наукова програма:	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Спеціальність:	076 Підприємництво та торгівля
Галузь знань:	07 Управління та адміністрування
Рівень вищої освіти:	третій (науково-освітній)
Факультет:	Економічний
Мова навчання:	Українська
Розробник:	Водянка Любов Дмитрівна, доцент кафедри бізнесу та управління персоналом, к.е.н.
Профайл викладача:	http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-ekonomiky-pidpryyemstva-ta-up/kolektyv-kafedry/vodianka
Контактний тел.:	509-464
E-mail:	l.vodjanka@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle:	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1584
Консультації:	он-лайн консультації - згідно з графіком очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Освітню компоненту «Інтелектуальна власність та захист авторських прав» віднесено до групи обов'язкових дисциплін Курс охоплює створення, охорону, використання та комерціалізацію результатів інтелектуальної діяльності в наукових дослідженнях і підприємстві. Основну увагу приділено інтелектуальному бізнесу, управлінню інтелектуальними активами, цифровізації, інноваційним стартапам та їх масштабуванню. Питання авторського права й правової охорони розглядаються як необхідна основа відповідальних економічних та управлінських рішень.

2. Мета навчальної дисципліни: Метою викладання навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність та захист авторських прав» є сформувати у здобувачів здатність обґрунтовувати рішення щодо охорони, управління та комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності, розробляти пропозиції розвитку інтелектуального бізнесу й інноваційних стартапів на основі власних досліджень із дотриманням прав інтелектуальної власності, професійної етики та академічної доброчесності.

3. Пререквізити.

Навчальна дисципліна «Інтелектуальна власність та захист авторських прав» базується на знаннях таких дисциплін, як: «Проектний менеджмент», «Економічна діагностика та аналіз підприємницької діяльності», «Актуальні проблеми розвитку підприємництва». Ефективність засвоєння курсу підвищує його паралельне вивчення разом із дисциплінами «Технологія оформлення грантових заявок та патентних прав», «Цифрова економіка та електронний бізнес». Навчальні завдання пов'язуються з тематикою дисертаційних досліджень здобувачів.

Постреквізити. Знання з дисципліни можна використати у майбутній науковій діяльності, а також в процесі написання дисертаційної роботи.

4. Результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни сприятиме формуванню елементів інтегральної, загальних та фахових компетентностей.

Інтегральна компетентність: Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійних практик, застосовувати новітні методології наукової, педагогічної, професійної діяльності, здійснювати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності

ЗК01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК02. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК03. Здатність працювати автономно.

ЗК05. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК01. Здатність планувати і виконувати оригінальні дослідження на відповідному рівні, досягати наукових результатів, які можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях, впроваджені у практичну діяльність, що створюють нові знання у підприємницьких, торговельних та біржових структурах та/або дотичних до них міждисциплінарних напрямках.

СК02. Здатність продукувати, обґрунтовувати нові ідеї, гіпотези і моделі та приймати науково обґрунтовані рішення у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК05. Здатність до критичного переосмислення і розвитку сучасних теорій, методологій, об'єктів досліджень й практик, із застосуванням системного підходу до врахування неекономічних аспектів з різних галузей знань, у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК07*. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проекти у підприємницьких, торговельних та біржових структурах та/або дотичних до них міждисциплінарних напрямках, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.

Програмні результати навчання

РН01. Мати передові концептуальні, методологічні знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності та/або на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, які є достатніми для проведення наукових, прикладних досліджень на рівні актуальних світових досягнень, отримання нових знань та/або здійснення інноваційної професійної діяльності.

РН05. Застосовувати сучасні методи та інструменти наукових досліджень та інноваційної діяльності для отримання нових знань та/або розв'язання комплексних проблем у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН06. Приймати ефективні, етичні та соціально відповідальні рішення, забезпечувати лідерство, автономність та міжособистісну взаємодію у їх реалізації в професійній діяльності.

РН09. Планувати і виконувати теоретичні та/або емпіричні дослідження з використанням сучасних методів й інструментів, здійснювати критичний аналіз результатів власних або сторонніх досліджень у контексті усього комплексу сучасних знань щодо проблем у сфері підприємництва, торгівлі, біржової діяльності та дотичних міждисциплінарних напрямків, з дотриманням норм академічної і професійної етики.

РН10. Ініціювати, розробляти, реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявні та/або отримати нові цілісні знання, розв'язувати проблеми підприємництва, торгівлі та біржової діяльності з урахуванням етичних, соціальних, економічних, екологічних і правових аспектів.

РН11. Вільно презентувати, обговорювати державною та іноземними мовами результати досліджень, наукові та/або прикладні проблеми підприємництва, торгівлі, біржової діяльності, оприлюднювати їх у наукових публікаціях провідних міжнародних видань або впроваджувати у практичну діяльність.

РН14*. Формувати індивідуальну траєкторію особистісного й фахового розвитку, самонавчання та професійної поведінки.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	3	90	10	20			60		екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					с.р.
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	П	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Інтелектуальна власність та основи інтелектуального бізнесу												
Тема 1. Інтелектуальна власність у науково-дослідній діяльності та підприємницькому середовищі	11	1	2			8							

Тема 2. Авторське право та охорона результатів інтелектуальної діяльності	11	1	2			8						
Тема 3. Інтелектуальний бізнес: сутність, форми та особливості розвитку	16	2	4			10						
Разом за ЗМ1	38	4	8			26						
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Управління інтелектуальними активами, комерціалізація та стартапи											
Тема 4. Управління інтелектуальними активами та розвиток інтелектуального бізнесу	16	2	4			10						
Тема 5. Комерціалізація результатів наукових досліджень	18	2	4			12						
Тема 6. Інноваційні стартапи, стартап-екосистеми та масштабування бізнесу	18	2	4			12						
Разом за ЗМ 2	52	6	12			34						
Усього годин	90	10	20			60						

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Тема та завдання	Денна форма, год
1. Інтелектуальна власність у науково-дослідній діяльності та підприємницькому середовищі Опрацювати основні поняття та офіційні інформаційні ресурси. Визначити інтелектуальні продукти за тематикою дисертації, їх авторів, користувачів і можливі форми охорони. Оцінити їх потенційний внесок у досягнення цілей сталого розвитку та створення економічної, соціальної й екологічної цінності. Підготувати перелік джерел та карту результатів дослідження.	8
2. Авторське право та охорона результатів інтелектуальної діяльності Проаналізувати кейс використання чужого наукового або цифрового матеріалу. Зіставити вимоги авторського права, умови відкритої ліцензії та правила академічної доброчесності. Визначити роль відкритого доступу та відповідального використання інтелектуальних результатів у поширенні знань та забезпеченні сталого розвитку. Підготувати алгоритм правомірного використання і реагування на порушення.	8
3. Інтелектуальний бізнес: сутність, форми та особливості розвитку Критично зіставити щонайменше дві наукові праці про інтелектуальний бізнес, цифровізацію та сталі бізнес-моделі, у тому числі іноземне джерело або міжнародний приклад. Розробити ціннісну пропозицію та бізнес-модель обраного продукту, визначити її економічну, соціальну та екологічну цінність, пояснити власну позицію.	10
4. Управління інтелектуальними активами та розвиток інтелектуального бізнесу Визначити інтелектуальні активи обраного проєкту, інформаційні потреби для їх оцінювання, ризики та показники результативності. Запропонувати показники для оцінювання не лише економічної ефективності, а й соціального та екологічного впливу. Підготувати рекомендації з управління активами, розвитку команди та забезпечення довгострокової стійкості бізнесу, зазначивши обмеження даних.	10
5. Комерціалізація результатів наукових досліджень Розробити економічне обґрунтування комерціалізації власного або обраного результату дослідження: ринок, модель доходу, витрати, фінансування, ризики, права учасників і план реалізації. Оцінити потенційний економічний, соціальний та екологічний ефект комерціалізації та відповідність проєкту релевантним Цілям сталого розвитку (SDGs). Оформити основну частину ІНДЗ.	12

Тема та завдання	Денна форма, год
6. Інноваційні стартапи, стартап-екосистеми та масштабування бізнесу Дослідити українську стартап-екосистему та порівняти її з міжнародним прикладом з позицій інноваційності, стійкості та внеску у сталий розвиток. Обґрунтувати партнерства, джерела фінансування та можливості масштабування проєкту. Визначити SDGs, на досягнення яких спрямований проєкт, та показники його сталого впливу. Завершити ІНДЗ, підготувати презентацію, резюме іноземною мовою та індивідуальний план розвитку дослідницьких і підприємницьких компетентностей.	12
Разом	60

Тема ІНДЗ: «Комерціалізація результату наукового дослідження з дотриманням прав інтелектуальної власності». Об'єктом може бути власний результат дисертаційного дослідження або погоджений з викладачем науковий чи підприємницький кейс.

Звіт містить: характеристику результату і його новизни; критичний огляд релевантних наукових джерел; визначення інтелектуальних активів, авторства й умов використання; аналіз потреб споживачів; порівняння способів комерціалізації; бізнес-модель; обґрунтування витрат, доходів, фінансування, ризиків і неекономічних наслідків; план реалізації та показники результативності. Дані, методи й припущення мають бути чітко зазначені.

Критерій оцінювання ІНДЗ	Максимум, балів
Дослідницька проблема, новизна та критичний аналіз джерел	2
Інтелектуальні активи, авторство, умови використання та доброчесність	2
Економічне обґрунтування, розрахунки й аналіз ризиків	3
Реалістичність плану комерціалізації та врахування неекономічних наслідків	1
Презентація, обговорення державною та іноземною мовами	1
Самооцінювання та індивідуальний план фахового розвитку	1
Разом	10

За погодженням з викладачем, здобувач може вибрати тему дослідження самостійно.

Критерії оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання

Науково-пошукова робота повинна містити три частини: теоретичну (огляд законодавчої бази, теоретичного матеріалу, досліджень науковців з даної теми), практичну (аналіз статистичних даних, соціально-економічних показників), висновки та пропозиції.

Оцінка «десять-дев'ять» ставиться тоді, коли здобувач вільно володіє проблематикою досліджуваної теми, здійснює самостійний аналіз опрацьованого матеріалу, використовує широке коло наукових праць, в тому числі іноземних, робота відповідає всім вищезазначеним вимогам щодо оформлення.

Оцінка «вісім-сім» ставиться тоді, коли здобувач при захисті, виявивши належну підготовку, допускає неточності у трактуванні окремих проблем, відчуває певні труднощі в узагальненні теоретичного матеріалу. Є незначні недоліки в змісті та оформленні роботи.

Оцінка «шість-чотири» виставляється тоді, коли здобувач орієнтується в тематиці роботи, але не може зробити висновки, пов'язати теоретичні узагальнення, оформлення роботи не відповідає вимогам.

Оцінка «три-один» виставляється тоді, коли здобувач за наявності роботи не орієнтується в проблемі та не відповідає на поставлені питання.

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

При викладанні використовуються основні традиційні та інтерактивні методи навчання, новітні технології, спрямовані на досягнення освітньої мети й прогнозованих програмних результатів.

Методи навчання

- MН1 – словесні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо)
- MН2 – семінари, практичні або лабораторні роботи
- МО3 – бізнес-кейси (індивідуальні або командні)
- MН4 – наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали, тощо)
- MН5 – робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами
- MН7 – самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни
- MН8 – підготовка тез/доповіді на конференцію.
- MН9 – тренінги, коучі, майстер-класи від запрошених стейкхолдерів.
- MН10 – реферативні та пошукові дослідження.

Методи оцінювання

- Методами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:
- МО1 – контрольні роботи (тематичні, модульні).
 - МО2 – тести, опитування, самостійні роботи за індивідуальними завданнями.
 - МО3 – захист бізнес-кейсів, результатів досліджень
 - МО4 – аналітичні звіти, реферати, тези доповідей, статті
 - МО5 – презентації результатів виконання завдань
 - МО7 – презентація власного підготовленого кейсу, який складений на основі реальних сценаріїв і стратегій розвитку компаній, інноваційних регіонів.
 - МО8 – підсумковий контроль – залік (у тестовій формі, усний або письмовий)
 - МО11 – інші види індивідуальних та групових завдань

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань здобувача. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Загальна кількість балів, яку здобувач може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 змістовий модуль – 25; за 2 змістовий модуль – 25 балів, за ІНДЗ – 10 балів.

(Коментар: Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітньої компоненти).

Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується така таблиця:

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)						ІНДЗ	Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	10	40	100
8	8	9	8	8	9			

T1–T3 – змістовий модуль 1; T4–T6 – змістовий модуль 2.

За темами 1, 2, 4, 5 максимальні 8 балів розподіляються так: точність понять і відповіді на запитання – 2; аналіз джерел, методів і даних – 2; обґрунтування практичного рішення – 3; аргументований захист – 1. За темами 3 і 6 максимальні 9 балів включають додатково 1 бал за зіставлення українського та міжнародного досвіду. За кожним критерієм повні бали нараховуються за самостійне, коректне й обґрунтоване виконання; за часткове виконання – пропорційно його повноті; за відсутній результат – 0 балів.

8. Рекомендована література

Основна

- Інновації: навч. посібник / **Любов Водянка**, Віра Підгірна, Людмила Сибирка, Вікторія Кифяк. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. – 364 с.
- Інтелектуальний бізнес: в схемах і таблицях = Intelligent business: in diagrams and tables : навч. посібник для підготовки магістрів / Ю. Лопатинський, **Л. Водянка**, Л. Сибирка. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 192 с.
- Водянка Л.**, Стахова Н. Цифровізація як сучасний фактор розвитку інтелектуального бізнесу. *Ефективна економіка*. 2023. № 7
<https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1864>
- Водянка Л.Д.** Бізнес-планування стартапу: від ідеї до провайдингу та комерціалізації. Організація власного бізнесу : навч. посібник / За ред. Є.В. Ткача. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 264 с.
- Водянка Л. Д.**, Юрій Т. П. Цифровізація та цифрова платформа в економічному розвитку аграрного сектору. *Економіка АПК*. 2020. № 12. С. 67 -73.
- Водянка Л. Д.**, Підгірна В. С., Антохова І. М. Тенденції впровадження інновацій в аграрному секторі економіки України. *Агросвіт*. 2019. № 8. С. 26–32
- Водянка Л. Д.**, Кифяк В.І., Скуляк В. М. Креативно-інноваційна діяльність підприємства як вимога сучасного етапу розвитку економіки. Innovative development of the economy: global trends and national features. Collective monograph. Lithuania: Publishing House “Baltija Publishing”, 2018. 716 p. PP. 57-80.

1. Конституція України. Офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
2. Цивільний кодекс України. URL: <https://protocol.ua/ru/tsivilniy kodeks ukraini/>
3. Закон України Про охорону прав на винаходи та корисні моделі. № 3687-XII від 15.12.1993. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t368700?an=0&ed=2020_10_14
4. Базилевич В.Д., Лукашова О.П. Сутність та особливості відтворення інтелектуального капіталу в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. № 28 (1). 2019. С. 25-31.
5. Еннан Р.Є. Право інтелектуальної власності: навч.-метод. посіб. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 304 с.
6. Іванова В.В. Інтелектуальний бізнес: підручник. Суми: Університетська книга, 2017. 330 с.
7. Капінос М.М., Лерантович Е.Т., Солошук М.М. Інтелектуальна власність: підручник. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. 347 с.
8. Маланчук Т.В. Бізнес-право та інтелектуальна власність: конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет. 2019. 177 с.
9. Москалюк Н.Б., Кузьмич Л.В. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. Тернопіль, 2017. 200 с.
10. Сластяникова А.І. Основні орієнтири розвитку інтелектуального підприємництва. *Економічний вісник*. № 2. 2020. С. 37-43.
11. Тимохова Г.Б. Інтелектуальний бізнес. Київ: Кондор. 2018. 316 с.
12. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2017. 274 с. URL: <http://ir.znau.edu.ua/handle/123456789/8287>

9. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)

Офіційні сайти міжнародних організацій:

1. Департамент статистики Організації Об'єднаних Націй — <http://unstats.un.org/>
2. Міжнародна асоціація зі статистики (IAOS) — <http://isi.cbs.nl/>
3. Міжнародний інститут статистики (ISI) — <http://isi.cbs.nl/>
4. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/>
5. Статистичний офіс Європейської співдружності — <http://europa.eu.int/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – www.ier.kiev.ua
4. Інститут інтелектуальної власності національного університету «Одеська юридична академія» в м. Києві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iipl.uipv.org>
5. Офіційний сайт Науково-дослідної центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intelect.org.ua>
6. Open Innovations Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forinnovations.org>
7. Офіційний веб-портал Державної служби Інтелектуальної власності України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sips.gov.ua>

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
3. Національна парламентська бібліотека – www.alpha.rada.kiev.ua

Наукові платформи

1. Як створити стартап Prometheus: Startup101
https://courses.prometheus.org.ua/courses/Prometheus/Startup101/2015_T2/about
2. Підприємництво. Власна справа в Україні Prometheus: ENTREPR101
https://courses.prometheus.org.ua/courses/Prometheus/ENTREPR101/2016_T1/about
3. Маркетинг: розробка та продаж пропозиції цінності Prometheus:MARKETING101
https://courses.prometheus.org.ua/courses/Prometheus/MARKETING101/2015_T2/about
4. Prometheus: LAW102 Юридичні аспекти створення та ведення бізнесу в Україні
https://courses.prometheus.org.ua/courses/Prometheus/LAW102/2016_T1/about